

קובץ

הערות וביאורים

בתורת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א
בפשש"מ, רמב"ם, נגלה וחסידות

כ"ב שבט - ש"פ משפטים
גליון ט' (עת"ד)

יוצא לאור ע"י

תלמידי ביהמ"ד דמוסד חינוך אהלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 סראי עוונניו

שנת חמשת אלפים ושבע מאות וחמישים וארבע לבריאה

צ"א שנה לכ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א

ה"י תה"י שנת נפלאות דגלות

בי"ה
כ"ב שבט - יום הארצייט הילולא השישי -
שי"פ משפטים - היי תהא שנת נפלאות דגולות

תוכן הענינים

4	עניני גאולה ומשיח
	"נמצאים בימות המשיח בפשטות"
7	שיחות
	בענין שירה על העתיד
9	לקוטי שיחות
	גנאי הוא למשה ושש"ר שלא אמרו ברוך
11	פעולת רבנן בדאורייתא
15	פשוטו של מקרא
	בענין יתרו כהן מדין
16	רמב"ם
	שוב בדברי הרמב"ם הלי תמידין ומוספין
18	נגלה
	חפסק מצוה
18	בענין עוסק במצוה פטור כו'
19	חפקר כל דהו האם מועיל לפטור ממעשר
21	סיפורים כשראשו עייף
21	בענין כבוד מלך
25	מתי מצוה לחבול בעצמו
27	שונות
	בענין אתרוגי קאלאבריא (גליון)
28	מסרת גבורים ביד חלשים...וטמאים ביד טהורים" (גליון)
29	חכירה בהמלאכים והגלגלים (גליון)

ע נ י נ י ג א ו ל ה ו מ ש י ח

נמצאים בימות המשיח בפשטות"

הת' לוי הכהן הנדל
-יתוח"ל בית משיח 770-

תמצית:

לשיטת הרמב"ם בתחילת ימות המשיח - שלב ראשון דתקופה א' - או"ה יכולין לעסוק במלחמות, וישראל אין מקיימים בשלימות תו"מ בפועל. בתוך שלב ראשון זה אין קנאה ותחרות מבהילין, ובחמשכה בונין ערי מקלט בגי' ארצות. בשלב ב' דתקופה האי' כבר אין קנאה ותחרות כלל ועסק כל העולם רק לדעת את ה'. ועפ"ז יבואר דכתב הרמב"ם דאין קנאה וכו' בהלכה האחרונה. ולא יסתור השיחה בתשמ"א דרק ע"פ תורה "יחס לבבו" דגואל חדם, עם המכתב בתשמ"ג והשיחות בתשנ"ב.

בליקו"ש תשמ"א שופטים (ליקו"ש כד שופטים ב') מסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, שאפי' לפי שיטת הרמב"ם שבימות המשיח עולם כמנהגו נוהג, לא יכול להיות שיצטרכו ערי מקלט, בגלל היצו"ר של גואל חדם "יחס לבבו" לנקום "ברוצח" דהרי "באותו הזמן לא יהי'... (ו)לא קנאה ולא תחרות". (ויהיו ערי מקלט רק בגלל שע"פ תורה, יש שייכות בין גואל חדם לרוצח ויחס לבבו), עכתה"ק וע"ש, ובהערה 69.

ולכאורה צלח"ב: דלשיטת הרמב"ם "שאל יעלה על דעתך שמשחית עתיד לעשות אותות ומופתים", א"כ לא ברגע אחד יצליח משיח ללמד את כל העם כולו ולשנות טבעו, ולא ברגע אחד הטובה תחי' מושפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר, ובתחילת ימות המשיח (בשלב ראשון שבתקופה האי') עדיין תחי' קנאה ותחרות.

ומה שכותב בהלכה ה' ש"באותו הזמן לא תחי' קנאה ותחרות אינו מדבר בתחילת ימות המשיח, ומדויק גם בסדר הרמב"ם שכתב זה בהלכה האחרונה דימות המשיח, (וע"ד שמבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א במ"א), לאחר שכתב בהלכה ב' הסדר דביאת המשיח, ולאחר הלכה ג' ששם מדובר "כשתיישב ממלכתו ויתקבצו אליו כל ישראל".

וראי עייז דהרי בהלכה זו האחרונה כתב "ולא יחי עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד" ובהלכה ב' הביא דעה ד"בתחילת ימות המשיח תהיי מלחמת גוג ומגוג" היינו שלא כל העולם יתעסקו בדיעות ה', דוג ומגוג יתעסקו במלחמה. אלא וודאי דהלכה זו של קנאה ותחרות אינו (מוכח ש) מדבר בתחילת ימות המשיח.

וכן במכתב כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, " שבט תשמ"ג, להנחלת בית חב"ד פאלו - ברזיל (ליקו"ש חכ"ג ע' 486):

"הרי גם בימות המשיח - מצות ואהבת לרעך כמוך, כלל גדול בתורה, בתוקפה תעמוד, כולל השפעה על כל אחד ואחת שאפשר להגיע עליהם לתכלית השלימות בכל ענייניהם על ידי חיי יום יום בהתאם לתורתנו תורת חיים" - היינו שיצטרכו גם בימות המשיח לחמשיך העבודה להשפיע לקיים תומ"א.

ואיכ אפשר לומר שיצטרכו ערי מקלט בפשטות מפני היצח"ר של גואל הדם ש"יחם לבבו" בשלב ראשון של תקופה ראשונה, עד ש"הטובה תחיי מושפעת הרבה, וכל המעדנים יחיו מצוין כעפר ועסק כל העולם יהיי לדעת את ה' בלבד?

ואולי י"ל דאע"פ ש"יעולם כמנחנו נוהגי" מ"מ יש גם אפשרות שבאופן מהיר (ואולי עיי שמישיח יעשה בדרך אגב נסים, כמבואר במ"א) יגלה טבע היהודים - רחמנים וגו"ה וגם יהיי הרבה מעדנים ובמילא כבר בתחילת ימות המשיח לא תחיי עכ"פ כזו קנאה עד שיחם לבבו לרצוח ממש יהודי אחר שבסח"כ עשה מה שעשה בשוגג. ומוזה שחרמב"ם אינו שולל אפשרות זו סימן שלשיטת הרמב"ם יכול להיות באופן כזה - ולפי אופן זה שואל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, מדוע יצטרכו ערי מקלט והרי לא תחיי קנאה ולא יהיי "יחם לבבו" מצד יצח"ר, (ועונה דע"פ תורה יהיי יחם לבבו).

אבל אא"פ לומר כן:

1) דפשטות לשון השאלה (בהשיחה) אין משמע כן, (וגם) לא מזכיר שיש אופן נוסף שבשלב ראשון תחיי קנאה ותחרות.

2) ועיקר: הרי חסר חלק עיקרי בהשאלה ד א) השאלה מבוססת עיי' שהרמב"ם אינו שולל שיחיי באופן מהיר, ו ב) אולי הרמב"ם אינו שולל אפשרות זו, דסומך שנלמד זה מעצמינו - ועל בסיס של "עולם כמנהגו נוהג" מזה ששייך לעת"ל ערי מקלט, - דמוכח שבתחילה יהי שייך "יחם לבבוי" מצד יצה"ר. ועפ"י אדרבה - ג) לשיטת הרמב"ם יהי קצת (דמצד כפרה שייך בכל אופן, וכן לפי השיטה שזהו מצוה), ראיי מערי מקלט (מהא ד"יחם לבבוי") ש"עולם כמנהגו נוהג" ובתחילה יהי קנאה ותחרות. וגם אם אפשר לפרוך זה דהרמב"ם סמך שנלמד זה מעצמינו, הרי זה (אם יש קצת ראיי לשי' הרמב"ם וכו') קשור לכל סעיף ג' ודי' בשיחה ולכל בנין הליקוט וודאי הי' צריך לשאול בהשיחה עם כל הכללים והפרטים.

וי"ל בדוחק גדול: דכשיחול דין ערי מקלט (בגי ארצות) כבר לא יהי חשש של "יחם לבבוי". דכיון שעולם כמנהגו נוהג ואעפ"כ יהי שינוי הכי גדול (וע"ד שמבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א במ"א ההכרח שלפני ביאת המשיח יבא נביא ליישר ישראל ולהכין ליבם) שלא תהי קנאה ותחרות כלל, א"כ מוכרח שהרבה זמן לפני שתכלה הקנאה, כבר לא תהי תאוות נקמה כזו לרצוח בפועל אדם על לא עוול בכפיו, ובפרט אדם מאותו עם, ועם ישראל (דאז אפי' או"ייה יתחילו להכיר במעלת ישראל), וגם יאמין שקרובו נהרג בהשגח"פ. וכיון שדין גואל הדם תלוי בדיני נפשות (ראה אינציקלופדי תלמודית ערך "גואל הדם") הרי יקח משך זמן עד שידונו דיני נפשות, דצריך תחילה לבנות ביהמ"ק (וצריך שיחיו טתורים ויודעים דיני טהרה) ואז בי"ד הגדול חוזר למקומו בלישכת הגזית וחלין דיני נפשות (ובתחילה עתידה סנהדרין לחזור לטברי' - והסיבה ש 40 שנה קודם חורבן בית שני, עזבו הסנהדרין מקומן כדי שלא יהי דיני נפשות). וכן צריך משיח לכבוש ג' ארצות.

וא"כ עד שיחולו דיני ערי מקלט (בכלל ובגי ארצות בפרט) כבר לא תהי עכ"פ קנאה ותחרות כזו של חשש רצח. וצע"ק, דדחוק וגם אינו מובא בהשיחה.

וע"ד תירוץ זה כך הוא בפועל דאנו נמצאים כבר ב"ימות המשיח" הגם שעדיין לא מקיימים תורה ומצוות בפועל בשלימות - מתאים למכתב הנ"ל מתשמ"ג, ועי"פ מה שאמר כ"ק אדמו"ר מה"מ

שליטי"א, ביחידות מוצאי כי כסלו תשני"ב (נדפס בשיחות קודש - ר"ד):

[**יברוחניות נמצא ביהמ"ק השלישי והמשולש במקומו! ובאופן שעומד מוכן שבו יומשך ויתגלה ביהמ"ק השלישי והמשולש בגשמיות וכי וההכנה לזה היא בלימות המשיח בהם נמצאים אנו עתה בפשטות"!!**

ואעי"פ שלא מקיימים תומ"צ בפועל, מיימ כבר הולך ומתמעט החשש שיקום קרוב משפחתו של הנחרג בתאונה (לפעמים שוגג קרוב למזיד) לרצוח הנחג, ועדיין אין שייך דיני ערי מקלט, וודאי וודאי שתיכף ומייד ממייש שלום כ"ק אדמו"ר מה"מ שליטי"א הגאולה האמיתית והשלימה גם לפי שיטת הרמב"ם וגם לפי שיטת הראב"ד ולא יהי בכלל חשש הנ"ל של "יחס לבבוי", ופשוט.

ש י ח ו ת

בענין שירה על העתיד

הרב שמואל חיים בלומינג
-חבר הכולל שע"י מזכירות כ"ק אד"ש מה"מ-

בקונטרס משיחות ש"פ בא וש"פ בשלח חיתשני"ב, (נדפס בספר השיחות תשנ"ב, ובקובץ כ"ב שבט שחילק כ"ק אדמו"ר מה"מ שליטי"א בידו הקי לכאוי"א כ"ב שבט תשנ"ב) מבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליטי"א, הוראה מיוחדת בנוגע לענין השירה, וזלח"ק: "והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה - כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה: כשם שביציאת מצרים "מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים", כך גם בגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגעי הגלות האחרונים) בהשירה ובתופים ובמחולות על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפילה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שיביא את הגאולה תיכף מיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות ("מרים על שם המירור") על אריכות הגלות, שבאה לידי ביטוי בהצעקה מקרב ולב עמוק "עד מתי, עד מתי, עד מת!!... חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גודל הביטחון ש"הנה זה (המלך המשיח) בא" וכבר בא!" עכלה"ק.

והנה ענין זה - לומר שירה על הגאולה עוד לפני שבאה הגאולה בפועל (דבהשקפה ראשונה הוא חידוש), מבואר היטיב בשלי"ה (חלק תושבי"כ פרשת בשלח), ולתועלת חרבים אעתיק כאן דבריו:

"יש להתבונן כתיב השירה הזאת וארז"ל עתה שירה בלי נקיבה מהו הענין. עוד יש קשיא בשירת האנשים כתיב השירה הזאת בלי נקיבה ובשירת הנשים נתהפך מלשון נקיבה ללשון זכר כדכתיב אצל מרים ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה ולהם הוא לשון זכר דלהן חל"ל,

...ויתבאר ע"פ מדרש רבה וז"ל תשורי מראש אמנה עתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבא שנאמר שירו לה' שיר חדש כי נפלאות עשה ובאיזה זכות אומרים ישראל שירה בזכות אברהם שהאמין בהקב"ה שנאמר והאמין בה' היא האמונה שישאל נוחליו בה ועליו הכתוב אומר וצדיק באמונתו יחי' הוי תשורי מראש אמנה וקשה עתידין שיאמרו לעתיד לבא הוא כפל ודי הי בעתידין או בלעתיד לבא גם זה צריך ביאור מ"ש באיזה זכות כו'. הענין הוא מדת צדיקים הוא מיד שהובטחו לדבר טוב לומר שיר ושבח להשי"ת מיד אף שעדיין לא נתקיים כי זה הוא מצד האמונה שמאמינים בדבריו ברוך הוא וברוך שמו ומה שמרע"ה אחר מלומר שירה עד שנעשו המעשים הוא בשביל שעדיין לא היתה אמונה חזקה בישראל והה"ד ויאמינו בה' ובמשה עבדו. אז ישיר משה ובני ישראל כלומר אז באותו פעם שר משה ולא מקודם מיד שהובטח מהקב"ה שיבקע הים משום שאז האמינו ישראל כן מצאתי תירוץ זה בספר ברכת אברהם בהקדמה וע"ז רמזו רז"ל בפרק חלק בקש הקב"ה לעשות סנחריב גוג ומגוג וחזקי' משיח אמרה מדה"ד ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותושבחות לפניך ולא עשיתו משיח. וחזקי' שלא אמר לפניך וכו' וקשה והא מכתב לחזקי' כתיב אלא לפניך דייקא כלומר שלא הקדים

לומר שירה קודם שעשית בפועל מה שהבטחת אותו כי ה'י' לו תכף להתלבש באמונה ולומר שירה לפניך קודם שעושה הדבר. ובוה מבואר המדרש שעתידין ישראל לומר שירה לעתיד לבוא כלומר עתידין כשיתבשרו להגאולה יאמרו שירה על מה שעתידי לבא דהיינו על הניסים שיבאו שיתבשרו עליהם יקדימו לשורר מיד ויהיו בחוזק אמונתם כאלו נעשה וזהו שירו לה' שיר חדש. ואח"כ כתיב כי נפלאות עשה ואע"פ שעדיין לא נעשה הוא כאלו עשה. וזהו תשורי מראש אמנה כלומר תתחיל לשורר מראש דהיינו מקדם אשר נעשה וזה לך מצד אמונה ובוה מתורץ שהקפיד הקב"ה מעשה ידי טבעו בים ואתם אומרים שירה כלומר לאחר שטבעו בים אמרתם שירה ה'י' לכם להקדים ולשורר קודם הטביעה מיד לאחר הבטחה להיותכם גבורי כח ואמיץ לב בהאמונה.

ומצינו מדה זו היתה בנשים יותר מבאנשים ובזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים כי האמינו בח' ולקחו תפים ומחולות כי האמינו בתשועת ה' אשר יעשה להם. ונתהפכו מנשים לגבורת האנשים להיותם אמיץ לב והאנשים להנשים ע"כ באנשים כתיב לשון נקבה ובהנשים לשון זכר"י. ע"כ דבריו הנפלאים.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

- - - - -

גנאי הוא למשה ושש"ר שלא אמרו ברוך

הת' נחום יהזקאל זאייאנץ
-תלמיד בישיבה-

מבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בלקו"ש חי"א שיחה א' לפי יתרו שמה שאמרו רז"ל "גנאי הוא למשה ושש"ר שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'" וכן מה שכתוב בזהר שרק כשיתרו הגיע ה'י' יכול להיות מ"ת ע"י אמירתו ברוך ה' אין זה משום שמה ושש"ר לא עשו חכנה לזה אלא שכל החכנות שלחם ה'י' בדרגות בקדושה גופא מהמדריגות הכי נעליות עד הכי פחותות אבל הכל בקדושה גופא, והיות שכל הענין דמ"ת זה חיבור עליונים ותחתונים בתכלית השלימות משו"ה ה'י' יכול להיות מ"ת דווקא ע"י יתרו שה"י חכם בענינים דלעו"ז שהרי הכיר כל העי"ז שבעולם שזה מגיע ע"י חכמה דווקא (כדמצויין

שם על הרמב"ם בחלי ע"ז בהתחלתה) וכשרצה עכ"ז אח"ז ללמוד תורה זהו ההכנה הכי מתאימה להענין של מ"ת שהוא חיבור עליונים עם תחתונים בדרגה הכי נמוכה.

ולכאורה לפי"ז ק"ק הלשון של רז"ל גנאי הוא למשה הרי לכאורה אצל משה לא היי שייך שיבריק (מלשון ברוך) שם הי בדרגות הכי תחתונות כיון שלא היי לו שייכות עם ענינים אלו וא"כ למה אומרים שזה גנאי למשה.

ואולי יש לבאר זה ע"ד המבואר בלקו"ש חכ"ה שיחה אי לפי נח שמבאר שם למה אומרים "ויש דורשים אותו (נח) לגנאי" שלכאורה אם אפשר לשבח למה צריכים לדרוש לגנאי, הרי אפילו בגנות בחמה טמאה לא דיבר הכתוב אלא שהביאור הוא שנה עצמו רוצה שידרשו את זה לגנאי. דהיינו שבאמת אצל נח עצמו זה לא נחשב לחסרון מה שלא התפלל על דורו כיון שלא היי שייך אז הענין של זכות אבות, אלא שעם התורה לא היי כותב ע"ז שום דבר אז היו חושבים שכך מתאים ההנהגה של צדיק ובמילא היי יוצא חסרון בנת עצמו, כיון שלפועל נלמד ממנו הנהגה כזו גם בזמן שכבר כן שייך הענין של תפילה על כלל ישראל כשיש הענין של זכות אבות, ומשו"ה נח עצמו רוצה שידרשו לאחרי"ם שהנהגה כזו הוא גנאי אע"פ שאצל נח עצמו זה לא נחשב לגנאי.

וא"כ אולי גם אפשר לומר כן בענינינו שבאמת אצל משה עצמו זה לא נחשב לחסרון כיון שאצלו זה לא היי שייך ענין של בירור בהדרגות הכי תחתונים, אלא שזה בא לומר לדורות שלאח"ז (ובפרט לדור השביעי כפשוטו) שכיון שאז שייך ומוכרח הענין של בירור ודירה בתחתונים באופן הכי נעלה צריכים להתעסק בזה ולא ללמוד מזמנו של משה שאז לא היי שייך ענין זה ואם ילמדו ממנו אז באמת יהי גנאי למשה שכזה דבר יצא ממנו, ומשו"ה אומרים לנו שגנאי הוא למשה שלא אמר ברוך הי שזה החוראה (היות שאצלו לא היי החסרון) ברורה לנו שצריכים להתעסק באופן הכי נפלא בהענין שהדברים הכי תחתונים יהיו כלי לאלוקות ומצד ענינם הם.

פעולת רבנן בדאורייתא

הת' לימא ווילהעלם
-חלמיד בישיבה-

בלקוייש חלק לא יתרו שיחה ב' מביא כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א כמה אופנים בגדר מצות הבדלה, ומבאר שם לאופן אחד, נוסח ההבדלה הוא רק מדרבנן, ורק עצם המצוה הוי דאורייתא ולפי"ז אם אמר נוסח הקידוש במקום הבדלה מקיים מצות הבדלה, וכן לאידך גיסא אם אמר נוסח הבדלה במקום קידוש יצא (עכ"פ מדאורייתא) ומציין שם בהערה 21, להעיר ממניח מצוה לא עייש.

והנה במניח שם כתב מפורש דכיון דחכמים תקנו נוסח התבדלה, לכן אם שנה הנוסח אינו יוצא אף מדאורייתא, ומביא שם רא"י מתנסי סוכה ג' סוד"ה דאמר, דהתנסי כתבו בנוגע למי שישב ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בבית דלבייש פסול משום גזירה שמא ימשך אחר שולחנו, ואעפ"כ אייל בייש לבייה לא קיימת מצות סוכה מימך, משמע דאף דפסול רק מצד גזירה, לא קיים המצוה כלל אף דאורייתא, ועד"ז בענינו דכיון דרבנן תקנו נוסח הבדלה והוא שנה מהנוסח אינו יוצא אף מדאורייתא (וכ"פ בפמ"ג פתיחה כוללת ח"ג אות ז').

וצ"ל לפי"ז למה בפנים השיחה שולל כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א דיעה זו לגמרי, ומשמע דפשוט דיוצא המצוה דאורייתא.

ועד"ז מצינו בלקוייש ח"ב, וארא א', בנוגע לחיוב הסיבה דאם אכל מצה בלא הסיבה קיים המצוה דאורייתא ורק מדרבנן לא קיים, וכלשונו הקי בהערה 10: דדוחק גדול לומר דבאכל בלא הסיבה אפקוה רבנן (שציוו להסב) מגדר אכילת מצה ולא קיים מצות אכילת מצה מחיית - ולחידודי יש להעיר מהדעות האם הפקעת קנין מדרבנן מהני בדאורייתא (פס"ד להצ"צ או"ח סיתמח ס"ג).

והנה בפס"ד שם לאחרי כל האריכות בזה מסיים הצ"צ וז"ל: "העולה מכל הנ"ל דקנין דרבנן לענין איסור דאורייתא תלוי באשלי רברבי" ומביא כמה דיעות לכאן ולכאן, ומ"מ מלשון

ההערה משמע דדוחק לומר דאינו ראוי מדרבנן חשיב אינו ראוי מדאורייתא ופשיטא דקיים המצוה דאורייתא ולכאוי צריך ביאור בטעם הדבר.

[ואין להביא רא"י מלקוי"ש ח"ח ע"י 54, בנוגע ספירת העומר בקטן שנתגדל דשקיל וטרי אם הספירה דקטנות דהוי דרבנן מועיל לחספירה שלאח"י דהוי דאורייתא, דהרי שם מבאר הטעם, דכיון דמנין מצ"ע אין לו חשיבות, ורק כיון דהוי מצוה הרי מצות"י אחשבי, וזה שייך רק במצוה דאורייתא דהוי על החפצא משא"כ מצוה דרבנן דהוי רק על הגברא, ולא על החפצא דהימים, הרי אינו יכול לפעול חשיבות בהימים שלפני"ז - (ולהעיר מלקוי"ש ח"א ע"י 271)].

והנה בלקוי"ש חלק כ"ד ע"י 201 מבאר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בנוגע למצות הקהל שלאחרי שנת השמיטה אי שנת השמיטה הוי סימן לשנת הקהל או סיבה לשנת הקהל, ומבאר שם הנפ"מ בזה"י דשמיטה הוי דרבנן דאם נאמר דהוי רק סימן הוי מצות הקהל מדאורייתא, ואם נאמר דהוי סיבה הוי הקהל רק דרבנן, כיון דלא הוי מצות שמיטה דאורייתא.

וממשיך שם "דאס איז אבער ניט מוכרת, מקען זאגן, אז אויב נאר מ'איז מקיים מצות שמיטה בשנת השבע, אפילו נאר מדרבנן, וויבאלד אז לפועל איז מען שובת מעבודת האדמה, הייסט עס לגבי מצות הקהל מה"ת, א שנת השמיטה ער אקערט ניט וכו' און מ'איז אויך דעמאלט מחוייב אין מצות הקהל, וע"ד ווי מען געפינט אז א קנין מדרבנן העלפט אויף ענינים מה"ת".

הרי דכאן מצדד כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א לומר דאפי' דרבנן מועיל לדאורייתא ומביא רא"י מהדין דקנין דרבנן מהני לדאורייתא, משא"כ בחלק י"ב הנ"ל מביא דעות הנ"ל רק לחדודי, ולא רק שאינו מסתייע משם, אדרבא - מבאר דדוחק גדול לומר דלא קיים מצות מצה וכו'.

ואולי יש לומר בדרך אפשר, דיש חילוק בין ענין חיובי לענין שלילי, דהיינו, כשמדאורייתא מיקרי ראוי, אז הדרבנן אינו יכול לסלק הפעולה מצד הדאורייתא, ולכן, כשמדאורייתא

עשה קידוש ואכל מצה אפי"ל דכיון דחסר דין דרבנן נחסר ג"כ
הדין דאורייתא, דהא בפועל אכל מצה ועשה קידוש.

משא"כ בנוגע לענין חיובי, דהיינו כשמדאורייתא אין כאן
דין שביעית, ורק מדרבנן יש מצות שביתה, הרי כיון ששבת
מעבודת קרקע ויש לשביתה זו מציאות תורנית מצד הדרבנן
יכולים הם לפעול גם בדאורייתא.

ואולי לכן בחי"ב איתא הלשון, "ולחדודי יש להעיר מהדעות
האם הפקעת קנין מדרבנן מהני בדאורייתא, כיון דבאמת אין
כ"כ רא"י משם, כיון דשם השאלה הוא בנוגע פעולה חיובית מצד
הדרבנן דעשה קנין ה"ז פועל גם בדאורייתא משא"כ כאן דרוצים
לסלק כל המצוה דמצה מכיון שחסר הדין דהסיבה, ע"ז אין רא"י
משם.

[ובנוגע לראית המניח מתוסי סוכה, הרי דעת הר"ן פרק
ערבי פסחים ד"ה כל שלא אמר וכ"ו דלא כהתוסי ע"ש (ולהעיר
מחי הצ"צ מסי סוכה פ"ב שמביא ג"כ הרא"י מתוסי הני"ל)].

ואולי אפשר להעיר עוד, עפמ"ש בשו"ת מנחת אלעזר ח"ד סי'
א' (אשר ידוע שכי"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א קאכט ז"ך בספרי
המונקאטשער) שמביא כל אריכות השקו"ט בענין זה, ומבאר, די
חילוק אם מדברים על ענין מקרי, או על ענין שנוגע לזמן
מרובה.

וכלשונו שם "היכא שקנו דבר תמידי הנוהג לזמן מרובה אז כדי
שלא יהיה עובר על דברי חכמים לזמן רב ע"כ העמידו דבריהם
שלא יהי ראוי מה"ת, משא"כ בדבר הנוהג רק פ"א ואח"כ אז
לי מצותי, דאז יש לחלק דגם כשהוא אינו ראוי מדרבנן מ"מ
מה"ת הוי ראוי", וע"ש שמבאר בארוכה כל הסוגיות ע"פ כלל
זה.

ואולי יש לומר עדי"ז בעניננו, דבקידוש ומצה, כיון שהוא
ענין מקרי, שקרה שאכל מצה בלי הסיבה, או ששינה נוסח
התבדלה, אז לא העמידו רבנן דבריהם במקום הדאורייתא ויצא
המצוה מדאורייתא, משא"כ בנוגע שביעית, דאין זה ענין מקרי,
רק ענין הנוגע לזמן מרובה, דצריכים לקבוע הדין של הקהל,

אז העמידו רבנן דבריהם גם אדאורייתא, והמצוה דרבנן פועל גם אדאורייתא ולכן יש מצות הקהל דאורייתא.

ויש להעיר עוד עפמי"ש שם עוד חילוק דכשהדין דאורייתא בא בדרך ממילא וכמסובב מהדין דרבנן אז אמרינן דהדרבנן פועל אדאורייתא וכלשונו שם, רק שממילא נסובב עיי"פ תקנתם וגזירתם - ומביא שם דוגמא עי"ד מ"ש תוסי עי"ז כב: דמכשיל חברו באיסור דרבנן עובר בלפני עור דאורייתא, דהחסברה בזה הוא דלאחר שקבעו ותקנו דבר זה דהוי איסור, במילא חל על זה איסור ועובר גם אלפני עור דאורייתא.

(ואולי יש להביא דוגמא לדבר מהדין דאין הולכין בממון אחר הרוב, ומי"מ כשהדין נוגע גם לאיסור וכבר הלכו בתר הרוב בנוגע להאיסור במילא נקבע הדין גם לממון [הפלאה סוף פ"ק דכתובות] ומובא בלקוטי ביאורים לאגה"ת ע' נז).

ועפ"ז יש לומר עי"ז בנידון דידן, דמצה וקידוש, דהדין דרבנן הוא בענין זה גופא (ואין זה באופן דסיבה ומסובב) דצריך לאכול מצה בהסיבה, וצריך להגיד הבדלה בנוסח זה דוקא, אז דהרבנן אינו יכול לפעול אדין דאורייתא משא"כ בנוגע לשביעית והקהל, הרי הדין הקהל הוא **מסובב** מהדין דשביעית, דלאחר שתקנו חז"ל שביעת בזה"ז, הרי **כמסובב** וכתוצאה מזה יש גי"כ הדין דהקהל, ולכן יכול דהרבנן לפעול אדאורייתא.

וכן הנו גי"כ בנוגע לקנינים דלאחר שקבעו חז"ל ענין זה לקנין, הרי **בדרך** ממילא מהני קנין זה גם אדאורייתא כיון דהתקנה דרבנן לא הוי באופן ישר אדין דאורייתא, ולכן בחי"ב שמדבר בנוגע למצה, סובר דדוחק לומר שלא יצא המצוה לגמרי.

משא"כ בחלק כ"ד שמדבר בנוגע לשביעית והקהל - מביא רא"י מהדין דקנין דרבנן מהני אדאורייתא.

והעירני הרה"ג תרתי"ת וכו' ר' אברהם גערליצקי ש"י ממה שכתב כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א בלקוטי מנהגים לחג הסוכות, אין מדקדקים לשלם בעד הדי"מ קודם חג דוקא, דאף דמדאורייתא דוקא מעות קונות, ומשיכה קונה רק מדרבנן, ואי"כ לכאוי אם אינו משלם קודם החג, אינו "לכס" מדאורייתא, מי"מ אמרינן

דכיון דמדרבנן חוי משיכה קנין, חרי זה מועיל אף לדאורייתא.

.....

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

בענין יתרו כהן מדין

הת' שמואל רייניץ
-תלמיד בישיבה-

בסוף פרשת ויגש פרק מז פסוק כב, מפרש רש"י וזה לשונו "הכומרים כל לשון כהן משרת לאלוהות הוא חוץ מאותן שהן לשון גדולה כמו כהן מדין וכהן און", עכ"ל רש"י. וצ"ל למה לא מפרש רש"י שגם כהן מדין יתרו ה"י משרת לאלוהות ובפרט שה"י כהן לעי"ז ולכל עי"ז שבעולם ולא הניח עי"ז שלא עבדה בתחלה (כפרש"י יתרו חי, יא), אז למה מפרש רש"י שה"י כהן מדין עי"ש גדלות ולא שה"י ממש כהן לעי"ז (ועיין במפרשי רש"י), ואולי אפשר לומר שלרש"י ה"י קשה שאלת האור החיים בפי יתרו ובגלל זה פירש בפי ויגש שכהן מדין זה משום גדולה ולא מטעם שה"י כומר לעי"ז. וזה לשון האור החיים "לאיזה ענין ייחסו באיסור כהן מדין שאין זו מעלה אלא ירידה ובזיון", ומתוך שם שהיו לו ב' בחינות גם ראש למדין ואדוק לעי"ז אעפ"כ עשה ב' דברים הפכיים לזה וממשיך וכנגד היותו אדוק לעי"ז נקרא כהן ואולי אפשר לומר שזה הגדולה כני"ל בפירוש רש"י בפרשת ויגש ולכן לא מפרש משום עי"ז כי זה ירידה ליתרו אלא משום גדולה (כני"ל בפירוש האור החיים).

(ואי"א להגיד לפירוש רש"י דס"ל כהמ"ד שה"י רק שר ולא כהן לעי"ז כי רש"י מפרש בשמות פרק ב' שה"י גם רב ופירש מעי"ז משמע שעבד לעי"ז לפני"ז וכן שה"י עובד לכל עי"ז שבעולם) וגם יש להעיר מה שמסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א, בלקו"ש כרך יא פי יתרו שמקשה שבכהן מדין יש ב' פירושים, א: שיתרו ה"י שר של מדין וזה פ"י כהן (ועיין במכילתא ר"פ יתרו) ב: כהן לעי"ז ולפי פירוש זה קשה וכי התורה באה כאן לספר בגנותו של יתרו?

ומסביר כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א שיתרו ה"י לו השגה בכל הממוצעים בכל העולמות וזה הפ"י שיתרו הכיר בכל ע"ז שבעולם ומזה מובן שזה שחתורה תיארנו בשם כהן מדין הכוונה לספר בשבחו שה"י שד וחשוב לפירוש הא"י, וגם לפי פירוש הבי: שה"י כומר לכל ע"ז שבעולם והכי גדול בחבנה שכלית ועכ"ז הניח את כל גדלותו וחשיבותו ובא להתגייר עכ"ל.

ואולי אפשר גם כאן לפרש את רש"י בפרשת ויגש שזה הגדלות של כהן מדין (ועיין ג"כ כני"ל תשובת האור החיים) ויש ג"כ להעיר דיש מפרשים (תחזקוני והטור עה"ת) על פרשת ויגש דהכחנים שמ"ח בפרשת ויגש היו השרים.

ד מ ב " ס

- - - -

ישׁוב בדברי הרמב"ם ה"י תמידין ומוספין

הרב יהודה קעלער
-מחבר ספר מנחת יהודה וירושלים-

בח"י תמידין ומוספין פ"ו ה"י ג', כתב הרמב"ם וז"ל:

"ואחר כך נכנסין להיכל שני כהנים האחד שזכה בדשון מזבח הפנימי והשני שזכה בדשון המנורה, והמדשן את המזבח מדשנו בשעה שחשוחט שוחט את התמיד, ואחר כך זורק את הדם זה שקבלו וכו"ו.

ובלחם משנה הקשה ע"ז וז"ל: "וא"ת כיון דזריקת התמיד הוי אחר השמן איך כת"ר לעיל בפ"ד בפייסות דשני זורק וחשלישי מדשן, והא כיון דדשון קודם לזריקה כמ"ש רבינו הול"ל להיפך, דאע"ג דמה שכת"ר בפ"ד הוי מתניי בפ"ב דיומא מ"מ כתבו התוס' בפ"ק דיומא דההיא מתניי לא אתי כאבא שאול, שכן חיקשו לרב פפא שתירץ שם הא רבנן הא אבא שאול, דהיכי מצי לאוקמו מתניי כאבא שאול, הא מתניי קתני מי שוחט מי זורק וחדר מי מדשן, ואבא שאון סובר דדשון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות וכדאמר אב"י לקמן בפ"ג, ותירצו דלמא רב פפא פליג על אב"י וס"ל אפילו לאבא שאול דם התמיד ברישא

וחדר דשון מזבח הפנימי, אי"כ לרבינו דפסק כסדרו של אביי דדשון מזבח הפנימי קודם להטבת חמש נרות, אי"כ איך כתב לחהיא מתניי, וי"ל דרבינו יתרץ כמו שתירץ המפרש בפ"ג דתמיד גבי מ"ש אמר להם חממונה בואו והפיסו וכו', כתב שם ואע"פ שסדר העבודה לא הי' כך כדאמר אביי בסדר יומא וכו' ובסדר הסידור הי' להם להפיס מ"מ דכי אמרו משום הכי מפסיין קודם בשחיטת התמיד שקודם דשון מזבח הפנימי היו לוקחים הטלה אותם הכוהנים שזוכים בו ורואין ומכניסים אותו לשחוט ומבקרין אותו לאור האבוקות, הלכך כיון שהיו עוסקין מילי דתמיד קודם דשון מזבח והמנורה היו מפסיין נמי קודם שחיטת התמיד וזריקתו, שמתוך שתחלת עבודה בתמיד חביבה היתה והקדימוה בפייס וכו', וכתירוץ הזה אית לרבינו, וכו"י.

ואני בעניי לא זכיתי לחבין קושייתו, דחרי לרבינו שחיטת התמיד ודשון מזבח הפנימי היו בבת אחת, ואי"כ הרי צריכים להקדים אחת מהם כי אי"א באופן אחר, ואם קושייתו היא מזה דזריקת הדם הי' שזריקת דם התמיד הי' אחר דישון מזבח הפנימי והי' צריך להיות הסדר אי"כ מי שוחט מי מדשן המנורה, מי זורק, הרי רבינו במתק לשונו כתב בפ"ד ח"ל וי, "הפייס חשני זוכין בו שלשה עשר על סדר עמידתן. כיצד, חממונה אומר להם הצביעו ומונה כדרך שביארנו, וזה שיצא הפייס ראשון הוא שוחט תמיד של שחר, והשני שהוא עומד בצדו הוא מקבל את דם התמיד, והוא זורקו, והשלישי הסמוך לשני מדשן המזבח הפנימי וכו"י וכמו"כ כתב כאן "ואחר כך זורק הדם זה שקבלו"י. הרי דהזורק הוא גי"כ המבקל את הדם, וקבלת הדם והשחיטה היא בבת אחת.

חרי קושיא מעיקרא ליתא, ודברי רבינו ברורים ופשוטים, ומשה אמת ותורתו אמת.

.....

נ ג ל ה

הפסק במצווה

הח' דוד יחיאל ראפפורט
-תלמיד בישיבה-

כתב אדה"י בשולחנו סי' תל"ב סעי' ז' וזלה"ק: "...שיש
אומרים שאף המשיח באמצע המצוה ה"י הפסק וצריך לחזור
ולברך כשיגמור המצווה, ואינו דומה למשיח באמצע סעודתו
כשיושב בסוכה שאין צריך לחזור ולברך לישב בסוכה לפי שאינו
מוכרח בישיבה זו שלאחר השיחה שאם ירצה שלא לאכול עוד ושלא
לישב בסוכה, הרשות בידו, אבל בבדיקת חמץ, מוכרח הוא לגמור
את הבדיקה שלאחר השיחה שחייב לבדוק בכל המקומות שמכניסין
בהן חמץ ואלו ה"י שוכח לברך בתחלת בדיקתו ה"י חייב לברך
בגמר בדיקתו, לכן גם עכשיו חייב לחזור ולברך, כיון שהפסיק
בשיחה אחר ברכה הראשונה וכן כיוצא בזה בשאר כל מצות שהן
חובה וא"א לאדם לפטור את עצמו מח"י עכלה"ק.

ולכאורה צ"ל מה הוסיף בתיבות "ואלו כו"י, הרי גם
בישיבה בסוכה, אם שכח לברך בתחלת הסעודה וזכר קודם שגמר
סעודתו ה"י צריך לחזור ולברך?

ואודה לכל מי שיכול לענות לי על השאלה.

בענין עוסק במצוה פטור מן המצוה

הח' אברהם בלום
-תלמיד בישיבה-

ידוע קושית העולם אהא דקיי"ל (שו"ע אדה"י או"ח סי' סו
סעי' ד) דחייבים לענות אמן יהא שמ"י רבא באמצע ק"יש,
ולכאורה למה לא יהא פטור מטעם עוסק במצווה פטור מן
המצווה, דהרי כאן שני מצוות הן, מצוות ק"יש, ומצוות
ונקדשתי דקידוש השם, ולמה לא יהא פטור מטעם עוסק במצווה
וכו'?

והנראה לומר בזה, דהא דאמרינן דעוסק במצווה פטור ממצוה, היינו משום שבזיון היא למצווה כשמתעסק במצוה אחרת, ומחייב טעמא כתב הריטבי"א (בסוכה דף כה ע"א), דלא רק פטור ממצוה אחרת אלא אסור לעסוק במצווה אחרת, משום דבזיון היא למצווה שמתעסק בה, וכי"ז שייך רק בכח"ג שהעסק בשני הוה בזיון לראשון, משא"כ גבי ק"ש דהרי כל עינינה תוא קבלת עול מלכות שמים, והיינו לקיים המצוות, ולכן כשמקיים מצוה אחרת של אמן יהא שמי רבא, אינה בזיון למצוות ק"ש.

וכעין שכתב המאירי (מו"ק דף ט" ע"ב, ובשבת דף ט" ע"א) לגבי ת"ת דלא אמרי בה עוסק במצווה פטור מן המצוה, וביאר דהטעם הוא משום דניתנה תורה ע"מ לקיים המצוות, ולכן לא מסתבר דיפטור חלימוד בתורה כל המצוות.

הפקר כל דהו האם מועיל לפטור ממעשר

הת' חיים משה רבינוכיץ
-חלמיד בישיבה-

בפרק הלולב הגזול במשנה (לד:): איתא אתרוג של דמאי ב"ש פוסלין ובי"ה מכשירין. ובגמ' (לה:): מ"ט דבי"ה, כיון דאי בעי הוי מפקר להו לנכסיי וחזי ל"י השתא נמי לכם קרינן בי".

ובספר המנוחה לרבינו מנוח (הלי סוכה ולולב פ"ה ה"ב) כי ע"ז "ואי קשיא אמאי לא קאמר שאפשר שיפקיר אתו אתרוג [כלומר ויחזור ויזכה בה] והאתרוג (אוצ"ל וההפקר) פטור מן המעשר? [ואולי יש להוסיף ביאור בכוונתו דכיון דכשמפקיר נכסיו הרי נכלל בזה שמפקיר גם אותה האתרוג, אי"כ הי' די כשיפקיר האתרוג, ולמה צריך להפקיר שאר נכסיו].

ותי' (בתי' השני) דהפקר כה"ג לאו הפקר הוא לפוטרו מן המעשר כדאמרינן המפקיר את כרמו והשכים בבוקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות כו' וח"נ כיון דאיהו הדר וזכי בי גלי אדעתי' דהפקר לאו הפקר הוא. והתימא מבואר, דחלא בברייתא ח"ל מסיים ופטור מן המעשר?

ובשער המלך פיח חייב מחלי לולב כי ליישב בדוחק דכוונתו דכמו דמבואר בברייתא דכיון שחזר הוא עצמו וזכה בו אייז הפקר גמור לענין פרט ועוללות וכי, כמו"כ בנידויד כשגילח דעתו דמעיקרא לא הפקירה אלא ע"מ לחזור ולזכות בה לא הוי הפקר אפי' לענין מעשר.

ועי' בדבר אברחם ח"א (סי' י"ג אות ג') שהוסיף לחקשות עי' דאין תחיוב בפרט ועוללות וכי, במי שהפקיר את כרמו והשכים בבוקר ובצרו, מפאת שהוא הפקר גרוע, אלא שזחו דין במתניע אלו.

ועיי' שמוכיח מחסוגיא בהגוזל ומדברי התוסי' דגדר החיוב הוא שהפסוק דתעזוב יתירה מגלה לן שכיון שנתחייב בפרט עוללות שכחה או פאה אין חיוב זה נפקע ממנו בשום אופן (לא עיי' שינוי ולא עיי' הפקר) אבל איז משום שיש איזה גירעון בהפקר באופן כזה.

אמנם (אף שדברי התוסי' בהגוזל מסייעים לו) לכי מדויק שלא כדבריו בדברי רש"י בהמניח, דחנה על הברייתא הנ"ל (כח.) כותב רש"י בד"ה ופטור ממעשר "דלא כתי' ב"י תעזוב יתירה אלמא "הפקר כל דהו" פטור מן המעשר כדתנן וכי"י ומשמע לכי מלשונו דיש חילוק בהפקר גופא דיש הפקר מעולח ויש הפקר כל דהו, ומפורש יותר לכי בדברי רש"י בנדה (נא.) בד"ה ופטור מן המעשר שכי' "תעזוב כו' לרבות הפקר כי האי גוונא אבל "הפקר גמור" פטור מכולם כו"י, ועדי' בשיטה מקובצת לתמורה (ו.) - בהשמטות שבסוף המס' אות ל"ב) "אבל במעשר כו' מיפטר ב"הפקר כל דהו" עיי' ובתוסי' שם.

[ולכאוי' היה אפ"ל בסברת הדבר עפמ"ש בקצוה"ה סי' רע"ג סק"א דהפקר אינו יוצא מרשות המפקיר עד שיזכה בה אחר, ורק דאסור להבעלים לזכות בה (אם לא בתורת זכיי, ועיי' שע"כ לא מהני הפקר לחמץ בפסח) ועי' בא"ת ע' הפקר וש"י בארוכה, ועי' שו"ע אדח"ז סי' תמ"ה סוסי"ב וקו"א שם סק"א, ובלקו"ש חט"ז ע' 131 וש"י].

אך לשון רש"י בנדרים (מד:) לכי הוי סיוע לחדבר אברחם, שכי' דילפינן מתעזוב יתירה "דמשמע דאפי' דהפקר חייב כו"י, ובאתי רק להעיר.

סיפורים כשראשו עייף

הת' מנחם מענדל מינץ
-תלמיד בישיבה-

בחתוועדות כי מני"א היתש"י (תו"מ ע' 169), אומר כ"ק
אדמו"ר מח"מ שליט"א, וזלח"ק:

"אלה ששייכים להבנת החסידות אינם יוצאים י"ח בסיפור...
התמסרות -"אוועקגעבען זיך"- צריכה להיות ללימוד החסידות,
ואת הסיפורים יכולים לקרוא כשהראש עייף מלימוד החסידות,
כפי שאמר "א עולמ'שער" שכאשר ראשו מתעייף אזי לומד
אגדתא."

ויש להעיר מתענית דף ז' ע"א:

"א"ל ר' ירמיי לרי זירא ליתי מר ליתני, א"ל חלש ליבאי
ולא יכילנא (למיגמר, פירש"י) לימא מר מילתא דאגדתא..."

בענין כבוד המלך

הת' יוסף יצחק סילברמן
-חות"ל - קבוצה-

מג. (ברכות ט:): העיד ר"י בן אליקים משום קהלא קדישא
דבירושלים¹ כל הסומך גאולה לתפילה אינו ניזוק כל היום אי"ר
זירא איני, והא אנא סמכי ואיתזקי? א"ל במאי איתזקית
דאמטיית אסא (שהבאת הדס) לבי מלכא², התם נמי מבעי לך
למיהב אגרא למחזי אפי מלכא דאי"ר יוחנן לעולם ישתדל אדם
לרוץ לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא
אפילו לקראת מלכי עכו"ם שאם יזכה, יבחין בין מלכי ישראל
למלכי עובדי כוכבים.

ופרש"י: שאם יזכה לעוה"ב לראות גדולתן של ישראל, יבחין
כמה הרבה גדולתן יותר על האומות עכשיו עכ"ל.

וברשיי דף נ"ח כתב וז"ל: שאם יזכה לעוה"ב ויראה בכבוד מלך המשיח, יבחין כמה יתר כבוד נוטלי שכר מצות יותר ממה שחיה כבוד האומות בעוה"ז, עכ"ל.

וצ"ע:

(א) למה שינה רשיי בדף נ"ח וכתב שלעייל עיי שיראה בכבוד מלך המשיח, אז יבחין מעלת כבוד נוטלי שכר מצות על כבוד האומות, ואלו בדף ט: כתב רשיי שלעייל עיי שיראה גדולתן של ישראל, אז יבחין כמה רבה גדולתן על האומות עכשיו: (ועייע רשיי על הרי"ף שכי שאם יזכה לימות המשיח וכו').

(ב) למה דוקא מתבטא כבוד מלכי ישראל עיי שכר מצות? ועוד, הלא ידוע מאמר חז"ל דאין כבוד אלא תורה?

(ג) למה דוקא עיי ראיית כבוד מלך המשיח יבחין שכבוד נוטלי שכר מצות הוא הרבה יותר מכבוד האומות?

(ד) מהו הראיה שצריכים לשלם כסף לראות את המלך ממאמר ר' יוחנן לעולם ירוץ לקראת מלכי ישראל וכו'?

(ה) מהו אריכות לשון ר' יוחנן לעולם ישתדל וכו' לקראת מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא וכו' והליל בקיצור וכמו שבאמת כתוב בגירסת הרי"ף (דף מג: בדפי הרי"ף): לעולם ישתדל וכו' לקראת מלכים ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא וכו' (ועיי בספר סמיכת חכמים (ברכות נ"ח) מה שנדחק בזה).

(ו) מה הלשון לעולם ישתדל וכו'?

מד. ובסי עינים למשפט (ברכות ט:) כתב וז"ל: ובגמ' אמרו מבעי לך למיהב אגרא וכו' ומבואר שצריך גם להוציא ממון רב עייז [והיינו שזהו הראיה שצריכים לשלם כסף לראות את המלך ממאמר ר' יוחנן, דכוונת ר' יוחנן הוא שצריך להוציא ממון ולרוץ לקראת מלכי ישראל וכו', הגהיית המעתיק].

וכן הלשון לעולם ישתדל כוי משמע שבכל גוונא [אפילו אם צריך להוציא ממון], וצ"ע שבפסוקים לא נתבאר זה.

והיה אפ"ל שדוקא טרחא דגופא חייב וכמ"ש (פסחים י:):
גופי אטרחרוהו, בממוני לא אטרחרוהו רבנן וכו'.

ואפשר שמ"ש מבעי לך למיחב אגרא, לא שאיכא חיוב ע"ז אלא
שר"ל שלא נקרא היזק כיון שראוי למיחב אגרא (שעי"ז יגעגע
ויצפה למלך המשיח ולהחזרת כבודן של ישראל) עכ"ל.

אולם עיין בגליוני השי"ס (שם) שכי' וז"ל: משמע דהפסד
ממון וטורח הגוף ערך אחד להם מדדנין נתינת אגרא דהוא הפסד
ממון, מריצה דהוא טירחא וע"י תבואות שור סי' א' סק"ג
עכ"ל.

והיינו שהגליוני השי"ס לומד שהראיה ממאמר דר' יוחנן
שצריכים לשלם כסף הוא מזה שצריכים לרוץ לקראת מלכי ישראל
ואין לחלק בין טרחא דגוף (הריצה) וטירחא דממון לענין
ראיית פני המלך, כי אם לעולם מחויבים לטרוח לקראת המלך
פני המלך, כי אם לעולם מחויבים לטרוח לקראת המלך או ע"י
טירחא דגופא או ע"י טירחא דממונא.

מה. איברא, מלשון הירושלמי (ברכות ו.) משמע כמ"ש בסי'
עינים למשפט דאין חיוב על האדם לשלם כסף לראות את המלך
דז"ל: אית בני אינשי הבין פריטין וכו' וע"י בפני משה שם
שכתב וז"ל: הא אית בני אינשי שנותנין ממון בשביל להכיר
הפלטין ולראות המלך³, עכ"ל, משמע שאין חיוב לשלם לראות את
המלך כ"א "דאית בני אינשי שנותנין ממון" כו'.

ויותר מזה כתב בהפירוש מבעל ספר חרדים על הירושלמי שם
וז"ל: דכמה בני אדם נותנים מעות לשוערים ליתן להם רשות
ליכנס להראותם יופי הדר ההיכל של המלך, עכ"ל.

והיינו שאפילו בלי לראות את המלך עצמו, יש אנשים
שמשלמים כסף לראות את היכל המלך!

מו. אולם לפ"ז צ"ע וכנ"ל מהו הלשון לעולם ישתדל וכו'
ואין לומר שהכונה ב"לעולם" הוא שכל פעם ששומעים שהמלך
מגיע, שצריכים לרוץ לקראתו, דהא פסק המגן אברהם (או"ח סי'
רכ"ד סי"ט סק"ז), וכן בסדר ברכת הנהנין של אדמו"ר הזקן
(פ"יג הי"י) דאם ראה המלך פעם א', אל יבטל מלמודו יותר

לראותו, אם לא שבא בחיל יותר ובכבוד גדול יותר, הרי שלא חולכים "לעולם" לקראת מלכים⁴.

אמנם, יש לחלק ולומר דהלא הפוסקים מדברים רק באותו המלך, שאין לבטל תלמודו לראותו פעם שניה, אבל כל פעם שיש מלך אחר, לעולם חייבים לבטל תלמודו לראותו.

וזהו הכוונה בחלשון "לעולם", שאפילו באמצע לימוד התורה, מבטלין לראות מלך אם לא ראית אותו פעם אי לפניו, ודו"ק.

מז. וע"ד הנ"ל י"ל ע"פ מ"ש במס' ברכות (יט:) מדלגין חיינו ע"ג ארונות שמותר אפילו לטמאות טומאה דרבנן כדי לראות את המלך, וזהו הלשון "לעולם", שאפילו כשהוא יצטרך לטמא את עצמו, צריך לרוץ לקראת מלכים⁵.

חיצא מכל זה, דלפי פ"י הגליוני השי"ס בהבבלי, יש חיוב לטרוח בשביל המלך או בגופו (לרוץ) או בממון (לשלם כסף לראותו), וזהו הלשון לעולם - אפילו כשיש טירחא.

ולפי העינים למשפט שאין חיוב לטרוח וכמו דמשמע מחירושלמי, כוונת "לעולם" הוא אפילו לבטל תלמודו ולטמא את עצמו, ודו"ק.

מח. וביישוב אריכות לשונו של ר' יוחנן נלפענ"ד שרי יוחנן הוא לשיטתו במס' מנחות (דף צ"ח) שלומד מקור הדין של לעולם תהא אימת המלכות עליך וכו' מפסוק (מלכים א, יח) ויד ח' היתה אל אליהו וישנס מתניו וירץ לפני אהאב עד באכה יזרעאלה, והסברנו לעיל (אות לו) שמכאן רואים שיש ענין לא רק שלא לגרום בזיון לחמלך, כ"א ג"כ לחוסיף בתוספת כבוד של חמלך.

ועפ"ז י"ל (ובאופן אחר ממשנת"ל אות לו) שרי יוחנן ג"כ ס"ל כמו ר' ינאי שבמלכי עכו"ם אין חיוב לחוסיף בכבודו לרוץ לפני המלך, והגמי' שהביא מקור להדין של אימת המלכות בחמשך להסוגיא דמדובר על מלכות פרס, י"ל דמקורס מרי ינאי דוקא ולא מרי יוחנן (ואפשר זהו כוונת השפת אמת למה רק צע"ק ודו"ק).

וייל דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, ר' ינאי חידש שבכלל צריכים להיות אימת המלכות עליך ולא לגרום בזיון גם למלכי עכו"ם, ור' יוחנן חידש שבמלכי ישראל צריכים גם לחסיף בכבודם.

ועי"פ הנ"ל יש לבאר מה שהאריך ר' יוחנן: "לעולם ישתדל לרוץ לפני מלכי ישראל ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא" וכו' דכוונתו שצריכים לרוץ לקראת מלכי ישראל משום כבוד המלך.

ואח"כ המשיך ר' יוחנן: "ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי עכו"ם" אבל לא מטעם כבוד המלך כי אם מטעם אחר" שאם יזכה יבחין בין מלכי ישראל (ולע"ל) לבין מלכי עכו"ם.

המשך יבוא בעזה"י.

מתי מצוה לחבול בעצמו

הרי יחיאל פנחס אגפנר
-החת"ל קבוצה-

גמי ע"ז, יתב מובא המעשה "מצאנו לר"ת בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהילות ברבים, וס"ת מונה לו בחיקו הביאהו וכרכהו בס"ת, והקיפהו בתבילי זמורות, והציתו בהן את האור, וחביאו ספוגין של צמר ושראום במים, והניחום על לבו, כדי שלא תצא נשמתו מהרה... וכו', אף אתה פתח פיך ותכנס בך האש, אמר להן, מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבול הוא בעצמו אמר לו קולצטריני (ממונה מהמלך), רבי, אם אני מרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבך, אתה מביאיני לחיי העוה"ב, אמר לו הן, השבע לי, נשבע לו, מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו, יצא נשמתו במהרה...". עיי"כ לענינו.

ולכאורה אי"מ, הרי ר' חנינא בן תרדיון, לא רצה לפתוח את פיו, כדי שאת נשמתו יטול מי שנתנה, ואל יחבול בעצמו, מדוע אם כן, כשאמר לו הקולצטריני, שירבה בשלהבת ויטול

הספוגין, הסכים לזה, והרי עייז קירב מיתתו, וכן עיי אמרה זו גרם שיחבלו בו, וזה היפך ממיש שרוצה שאת נפשו יטול מי שנתנה לו ואגייפ שכאן היז עיי שליח, ולא הוא חובל בעצמו מיימ הרי גרם שנפשו תצא במתרה יותר והרי כעוב בשוייע אדחיז חל טקי גוף ונפש הייד, אסור להכות את תבירו, אפי הוא נותן לו רשות לחכותו - כי אין לאדם רשות על גופו כלל לחכותו ולא לביישו, ולא לצערו בשום צער.

ועד קשה ממיש בתוסי במקום, דיח ואל ידחיכא שיראים פן יעבירום עכיימ לעבירה כגון עיי יסורין שלא יוכל לעמוד בהן, אז הוא מצוה לחבל בעצמו כי החוה דגיטין, (נו, ב) ולפיז מדוע לא הסכים רחביית לחבל בעצמו, הרי הוא מצוה, ואולי ייל שבתחילה חשב שיכל לעמוד ביסורין ולכן לא רצה לחבל בעצמו, וכשראה שאינו יכול לעמוד ביסורין, הסכים לבסוף לחבל בצמו, כי החוה דתוסי היייל, ולפי כיו, מדוע אם כן, לא פתח את פיו, אלא רק הסכים שהקלוצטריני יחבל בו והרי היה יכול לעשות איז עיי פתיחת פיו - וגם עיי אפיייל שאעפייי שיכל לחבל בעצמו סמש, בכיז העדיף שהקלוצטריני יחבל בו, (אעפייי שלכאורה אין כל הבדל).

ועד יותר קשה על תוסי ממה שהביא הגמי בגיטין, נו, ב, והרי שם בגיטין מדובר על ילדים וילדות שנלקחו, ועדין לא נעבד בהן עבירה, אלא שהבינו לאן הם הולכים ולכן קפצו לים, ולכן חל עליהם מצוה לחבל בעצמן, [משום דאולי לא יכלו לעמוד ביסורין ויעשו דבר עבירה, אבל כאן לגבי ריח בן תרדיון, כבר נעמר דינו ואייכ כיצד משווה תוסי הענין דגיטין עייז: דהרי אין דמיון בין המקרה דגיטין, למקרה דריח בן תרדיון [כאן בעייז].

.....

ש ו נ ו ת

בענין אתרוגי קאלאבריא (גיליון)

הרב מיכאל דאהן
-סטטן איילנד - נ.י.-

במה שכתב הרב י.ש.ג. ש"י בגליון חי' (תרס"ט) אודות אתרוגי קאלאבריא, ושאלת ה"כשרות ד' מינים" הידועה על אימרת אדה"ז שמרע"ה הושיב שלוחים להביא משם אתרוגים, הנה הנ"ל הביא מהבן יהוידע והאהבת איתן שענין "נעץ קנה ביס" הוא רק משל, ואומר שמדברי כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א באגרות קודש נראה שהדברים כפשוטם.

ובכן כתוב במהרש"א (סנהדרין כא, ב, ד"ה בשעה שנשא) שנעץ קנה הוא רמז ולא משל, זאת אומרת שאכן גבריא נעץ קנה כפשוטו, וזה שנעץ קנה הוא "לרמוז על מלכות רומי שנאמר עליו גער חית קנה וכו', וע"ז התפלל דוד, גער אותה שחיותה במקום קנה שנעץ גבריאל ביס" עכ"ל המהרש"א.

אבל אולי יש לתרץ שאלת ה"כשרות הדי' מינים" שהביא הנ"ל על פי סברה שראיתי בספר "ויהי בישורון מלך" (פאריז - תשמ"ב) ע' צז, בענין האיסור האיטלקי (ריש מסי קידושין), שבמשך זמן לא הי' באיטליא של יון אפילו צריף אחד, רק שטח אדמה שמוציאה פירות, והתפתחות הישוב התחיל אחרי החטא, שאז נעץ גבריאל קנה ביס. וזה מיוסד על המהרש"א הנ"ל שכתב שם: "ולכן בו ביום נעץ קנה וכו' כי הי' תחילת ישובו של רומי.. וזה הי' ע"י גבריאלי". ולהעיר גם ממשי"כ במסי שבת (נו, ב) שאחרי החטא של ירבעם נעץ גבריאל עוד קנה באותו שירטון שגדל בימי שלמה, ורש"י בד"ה צריף כותב: "ומאז נתוספו בתים על הבתים".

ומכל הנ"ל מובן שאפשר שגם בימי משה הי' השטח של קאלאבריא קיים, רק שלא הי' שם ישוב בני"א, ומשם שלוחי משה הביאו אתרוגים, אח"כ, בימי שלמה, נעץ גבריאל קנה והתחיל הישוב, והתרחב בימי ירבעם.

"מסרת גבורים ביד חלשים..וטמאים ביד טהורים" (גיליון)

הרב בן ציון ריבקיין
-סט. לואיס מיזורי-

א] בתפלת "ועל הניסים" שאנו אומרים בתנוכה, אנו אומרים "מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים וזידם ביד עוסקי תורתך", ע"כ.

ותמהו מפרשי התפילות ששלשת הסוגים האחרונים (וטמאים וכו', ורשעים וכו', וזדים וכו') "לכאורה אין זה מפעולות הנס דטומאה וטהרה ורשעים וצדיקים וזדים ועוסקי תורתך אינם מעיניני גבורה וחולשה לחשוב התגברות הטהורים על הטמאים לנס" (פירוש "דובר שליח" בסידור אוצר התפילות, מובא בליקוטי שיחות חנוכה תשמ"ט),

ומתרץ כ"ק אדמו"ר מה"ימ שליט"א שהכוונה בשלשה ענינים הנ"ל היא למתיונים מבניי, והיינו שנוסף על הנס שבני חשמונאים התגברו על מלכות יון ("מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים") הי' ענין נוסף שנמסרו לידם גם המתיונים מבני ישראל.

ובחמשך השיחה שם מבאר הטעם לזה שסו"ס ניצחו בני ישראל "כי זה שטהורים הם המיעוט, זהו בכמות, אבל באיכות הרי הטהורים וכו' עיקר כי להם יש תוקף של קדושה שמקורה בקדושתה של מקום וכו' ולכן סוף סוף הם המנצחים באופן של "מסרת", ע"כ.

ובגיליון "הערות וביאורים" פי פקודי הבאתי דוגמא לזה מחלי' תערובות מהא דדנו האחרונים אם יש רוב איסור ומיעוט היתר אם ההיתר בטל ונתחפך לאיסור, והגרש"ש ז"ל בשערי ישר ביאר הטעם לזה משום דהיתר יש לו ריבוי השתמשויות ולכך חשוב יותר מן האיסור ואינו בטל והיינו דכיון שבאיכות היא מרובה לכך אינו בטל. ע"ש באורך.

וכעת - נ"ל לחוסיף דבאמת ענין זה מבואר בהדיא בקרא בתהילים (לו, טז): "טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים" -

ופירש"י טוב מעט לצדיק טובים מעט אנשים שהולכים לעזרת הצדיקים, מהמון רשעים רבים - אמרפל וחביריו התחילו מלחמה בעולם בשביל לשבות את לוט, ולהתגרות באברהם ומעט אנשים שהיו עם אברהם הצליחו והרגו כל אותן האוכלוסין" ע"כ.

בחירה בהמלאכים והגלגלים

הת' לוי יצחק חזקלביץ
- תלמיד בישיבה -

במ"ש הת' מ.מ.מ. שי' (בגיליון תרס"ט) בענין "האדם שבינוני" ש"ענין הבחירה ששייך להשכל... שדוקא האדם, מצד מעלת השכל, יש בו ענין הבחירה משא"כ בבע"ח, ולזה העיר ממ"ש בתניא פל"ט שהמלאכים נקי בשם חיות ובהמות משום שאהבתם ויראתם היא טבעית, ובההג"ה בתניא כתב שיש מלאכים שהם שכליים וג"כ למה נקי "חיות הקודש" דפשטות משום שאינם בעלי בחירה, אבל ע"פ הני"ל שבחירה שייך לשכל אי"כ איך מסתדרים שניהם יחד, ות"י (ע"פ המשך ר"ה תר"ס) שענין הבחירה שייך באדם היותו כולל מעליונים ותחתונים, טו"ר, וע"ז הבחירה לבחור בטוב, משא"כ המלאכים, שלכתחילה אין להם במה לבחור, וענין השכל הוא השגת אלקות כו'.

ויש להעיר ששאלה זו שייכת ג"כ בנוגע להגלגלים שכתב הרמב"ם (יסודי התורה, פ"ג הטי"ו) "כל הכוכבים והגלגלים - כולם בעלי נפש ודעה והשכל הם, והם.. משבחים ומפארים ליוצרים כמו המלאכים.. וגדולה מדעת בני אדם".. והרי אינם בעלי בחירה ואעפ"כ יש להם שכל.

לזכות
כ"ק אדמו"ר מלך המשיח
שליט"א

ולזכות
הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא עי"ה ז"ל
נפס עי"י ר' חיים ומשפחתו שיחיו מזרחי

לזכרון
הרה"ח הוותיק אי"א גומל חסד בגופו
עוסק בצ"צ באמונה הצנע לכת
ר' אברהם אבא (הרופא) עי"ה ז"ל
בנו של הרה"ח ר' מיכאל אהרן
בן מרת שטערנא סלוא
בת מרת מוסיא הינדא
בת כ"ק הרה"ח ר' חיים אברהם
בן כ"ק אדמו"ר הזקן ני"ע זצ"ל
במשרתו בתור רופא זכה להציל אלפי יהודים
בעיר שנגהאי סין
חמשיך במשרתו חני"ל מעת בואו לארה"ב
זכה לשמש בתור רופא פרטי בבית חיינו
במשך ארבעים שנה
נפטר ביום שלישי לסדר ורפא ירפא
כ"ה שבט ה'תשמ"ט

* * *

נדפס עי"י לזכות
אשתו מרת הינדא רחל שתליט"א
בניו הרה"ח ר' מיכאל אהרן ורעייתו חנה
בניהם מרדכי וחי' בילא
התי' יוסף יצחק שיחיו

לעילוי נשמת
ר' זאב וואלף בן ר' נחום עי"ה קצנלסהאן
נפטר כ"א שבט ה'תשמ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
נדפס ע"י נכדו שי

לעילוי נשמת
ר' יהושע לוי בן יוסף ע"ה
נפטר ביום כ"א שבט ה'תשכ"ז
ת.נ.צ.ב.ה.
נדפס ע"י
ר' אליהו ומשפחתו שיחיו ניאזוף

לעילוי נשמת
מרת ביילע בת ר' צבי הכהן
נפטר כ"א שבט ה'תשכ"ד
נדפס ע"י משפחתו שיחיו

לזכות
מרת פרוחה שתח"י דערי
בקשר ליום ההולדת שלה
לשנת הצלחה בגו"ר
נתרם ע"י
בעלה ר' דוד שי דערי

מז"ט מז"ט מז"ט !!!

לכבוד ולזכות הרחי"ג הרה"ח, פה מפיק מרגליות,
אשר עם שיעוריו הזכים והברורים ומאירים
זכה ומעמיד תלמידים לאלפים
ה"ה הרה"ת ר' יעקב משה שי וואלבערג
לרגל חולדת בנו שי
ביום שני י"ט שבט ה'תשנ"ד

ויהייר שזכה לגדלו כ"חיי"ל" אמיתי, לתורה ולחופה ולמע"ט,
כרצון קודש ולנח"ר כ"יק אדמו"ר מה"מ שליט"א
ולנחת הוריו שיחיו
מתוך הרחבה, אושר, ומנוחה, וכבוד תמיד כל הימים

נדפס ע"י
תלמידיו לשעבר
הת' לוי יצחק שי חזקלביץ
הת' יוסף יצחק שי עמאר
הת' עמרם שי פארקאש
הת' מאיר ארי' שי שמערלינג
חברי המערכת הערות וביאורים "אהלי תורה"

מז"ט מז"ט מז"ט !!!

להחתן התמים הנעלה וכו' וכו' שזכה להיות
שליח כ"יק אדמו"ר מה"מ שליט"א
בעיר "מעלבורן - אוטרלי"י
במשך השנים ה'תשי"ג - ה'תשנ"ב
ומשפיע בשיבת תומכי תמימים מונטריאל
ה"ה הרה"ת ר' אשר שי פארקאש
לרגל בואו בקשרי השידוכין
עבי"ג מרת רינה תחי' לפידות
יהייר שיהי בנין עדי עד על יסודי התורה והמצוות
ויבנו ביתם "בית חב"ד אמיתי"
כרצו"ק ולנח"ר כ"יק אדמו"ר מה"מ שליט"א
נדפס ע"י
הת' עמרם בן רחל שי
הת' מנחם מענדל שי בארבער

לזכרון
הרבנית הצדקנית
מרת חי' מושקא
בת כ"ק אדמו"ר
אור עולם
נזר ישראל ותפארתו
צדקת ה' עשה
ומשפטיו עם ישראל
ורבים השיב מעון
מרנא ורבנא
יוסף יצחק
ובת הרבנית הצדקנית
מרת נחמה דינה
ע"ה ז"ל
נפטרה ביום רביעי פ' משפטים
כ"ב שבט שנת ה'תשמ"ח
ת"נ'צ'ב'ה'

אשתו של - יבלח"ט - כ"ק אדמו"ר שליט"א

נרפס ע"י

הרמ"ם, המשפיעים והחלמידים שיחיו

בניהמ"ד אהלי תורה

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

שליט"א

לרפואה שלימה וקרובה תיכף ומייד ממ"ש
בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו הקדושים
בבריאות הנכונה ולחיים נצחיים
ויוליכנו קוממיות לארצנו השלימה והקדושה
ויבנה מקדש במקומו
תיכף ומייד ממ"ש